



UO'K:805.28

Shohista ESHANKULOVA,
ToshDO'TAU tayanch doktranti
E-mail:shohistaxon.eshankulova1990@gmail.com

F.f.d, prof. N.Xusanov taqrizi asosida.

MAQOLLARNING CHOG'ISHTIRMA ASPEKTDAGI LINGVOKULTUROLOGIK XUSUSIYATLARI

Аннотация

Ushbu maqolada maqollar xalq amaliy san'ati va xalq milliy-madaniy o'ziga xosligining eng qimmatli manbai va tashuvchisi sifatida e'tirof etiladi. Xalq og'zaki ijodi turli xil ijod turlarini o'z ichiga oladi, maqol va matallar an'anaviy ravishda uning kichik janrlari sifatida tasniflanishining ilmiy va ijtimoiy asoslari haqida, maqollarning xilma-xilligi hayratlanarli: sevgi va do'stlik, mehmondo'stlik, oila va nikoh, ish va dam olish, qayg'u va quvonch kabi har qanday mavzuda juda ko'p sonli iboralar orasida qidiruv va foydalanish oson bo'lishi uchun asrlar davomida to'plangan maqollarni tasniflashi zaruriyati haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: Maqollar, tasniflash, xalq og'zaki ijodi, etnik an'analari va qadriyatlar, tezauriya va ensiklopediyalar.

ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПОСЛОВИЦ В СРАВНИТЕЛЬНЫХ АСПЕКТАХ

Аннотация

В статье народное творчество пословиц признается ценнейшим источником и носителем национально-культурной самобытности народа. Фольклор включает в себя различные виды творчества, пословицы и поговорки традиционно относятся к поджанрам по научной и социальной основе. Разнообразие пословиц поражает: любовь и дружба, семья и брак и т.д. Речь также пойдет о необходимости классификации пословиц, для удобного поиска и использования среди огромного количества выражений на любую тему, собранных на протяжении веков. например, работа и отдых, грусть и радость.

Ключевые слова: Пословицы, классификация, фольклор, этнические традиции и ценности, тезаурусы и энциклопедии.

LINGUOCULTUROLOGICAL CHARACTERISTICS OF PROVERBS IN COMPARATIVE ASPECTS

Annotation

The article recognizes folk art of proverbs as the most valuable source and bearer of the national and cultural identity of the people. Folklore includes various types of creativity; proverbs and sayings are traditionally classified as subgenres on a scientific and social basis. The variety of proverbs is amazing: love and friendship, family and marriage, etc. We will also talk about the need to classify proverbs for easy search and use among the huge number of expressions on any topic collected over the centuries. for example, work and rest, sadness and joy.

Key words: Proverbs, classification, folklore, ethnic traditions and values, thesauri and encyclopedias.

Kirish. Har bir xalqning til madaniyati og'zaki va yozma nutqda uchraydigan turg'un iboralarni o'z ichiga oladi. Ular ixchamligi, bir ma'noli emasligi va turli nutqiy vaziyatlarda qo'llanishi bilan ajralib turadi. Tilning obrazli ifodalari aforizm va frazeologik birliklar, idioma va matal va maqollar kiradi.

Shuni ta'kidlash kerakki, xalqning milliy madaniyati til prizmasi orqali o'rganiladi, unda uning mentaliteti, tarixiy va madaniy taraqqiyotining asosiy bosqichlari, umume'tirof etilgan g'oyalari va qadriyatlar abadiylashtiriladi. Maqol va matal kabi frazeologik birliklar etnik guruhning ko'p yillik tajribasi va bilimining yaqqol ko'rinishi bo'lib, uning milliy-madaniy o'ziga xosligini o'z ichiga oladi.

Maqollar ba'zan naql, hikmat, tanbeh, hikmatli so'z, zarbulmasal, mashoyixlar so'zi, matal, hikmatli maqol, donishmandlar so'zi, otalar so'zi kabi nomlar bilan ham yuritiladi. Maqollarning ijtimoiy-siyosiy va tarbiyaviy ahamiyati g'oyat katta. Matalda narsa tasviri, uning xarakteristikasi beriladi, maqolda esa to'la tugallangan fikr-xulosa ifodalaniadi. Maqollar mavzu jihatdan nihoyatda boy. Vatan, hushyorlik, ahillik, do'stlik, donolik, mehnat, ilm-hunar, til va nutq madaniyati, sevgi va muhabbat kabi mavzularda, shu qatorda, salbiy hislatlar xususida rangbarang maqollar yaratilgan. Maqol uchun mazmun va shaklining dialektik birligi, ko'p hollarda qofiyadoshlik, ba'zan ko'p ma'nolilik, majoziy ma'nolarga boylik kabi xususiyatlar

harakterli. Maqollarda antiteza, qarama-qarshilik hodisasi ko'p uchraydi. Maqollar ming yillar davomida yaratilgan va ishlatilgan va oqsoqollardan hikmat va haqiqat ifodasi sifatida yoshlarga o'tgan. Shu boisdan ham turli davr va qit'a olimlari bu til hodisasiga qiziqib, uni turli nuqtai nazardan ko'rib chiqishga kirishdilar. Ushbu tadqiqot sizga til haqidagi bilimingizni boyitish, yangi madaniyatlar bilan tanishish va ularning etnik an'analari va qadriyatlar bilan tanishish imkonini beradi.

Filologiya fanlari doktrori V.M.Mokienko "Zamonaviy paremiologiya (lingvistik aspektlar)" maqolasida tilshunoslik hozirda "paremiologik bum"ni boshidan kechirayotganini ta'kidlaydi, bunga so'z erkinligi, tsenzura chegaralarini yo'q qilish, reklama va ommaviy kommunikatsiya sohasidagi talab yordam berdi. , Internetga kirishni oching. Ushbu omillar tufayli maqol iboralari Uyg'onish davridan beri kuzatilmagan mashhurlik va keng qo'llash cho'qqisini boshdan kechirmoqda[9].

K. K. Garsia-Kaseles o'zining «Ingliz va rus maqollarining o'zaro bog'liqligi. Ikki tili tarjimaning ayrim xususiyatlari» maqolasida ta'kidlanganidek, maqollar bo'yicha olib borilgan ko'p tadqiqotlarga qaramay, ularning ilmiy ta'rifi hanuzgacha tilshunoslik doiralarida nazariy munozaralar mavzusi bo'lib qolmoqda [5].

Darhaqiqat, turli olimlar, jumladan, V.S.Vinogradov, V.S.Modestov, T.S. Bu frazeologik birliklarning asosiy

belgilarini aniqlash uchun lug'atlar talqini va turli tadqiqotchilarning yondashuvlarini tahlil qilish muhim ko'rinadi. Buyuk Sovet Entsiklopediyasiga ko'ra, maqol - bu ritmga ega va xalq nutqida mustahkam o'rnatilgan lakonik majoziy maqoldir [4], gap esa hukmning emotsional ekspressiv xususiyatini oshirishga xizmat qiluvchi metafora ifodasidir [4]. S. I. Ozhegovning izohli lug'ati maqolni ibratli xususiyatga ega bo'lgan xalq ifodasi va maqolni rus va sovet tilshunosi D. N. Ushakovning rus tili va imlosining shakllanishiga qo'shgan hissasi sifatida belgilaydi. tezaurusning yig'ilishi bebahodir, maqolni ritmli va tuzatuvchi mazmunga ega bo'lgan to'liq jumla sifatida tavsiflaydi, maqol esa xalq orasida keng tarqalgan, to'liq gapni ifodalaydigan ekspressiv iborani bildiradi [15].

F. A. Brokxauz va I. A. Efronning ensiklopedik lug'ati maqolni hayotning ma'lum bir sohasini tavsiflovchi qisqa kanonik ibora va maqolni maqolga «o'smagan» metaforik ibora sifatida talqin qiladi. Bir nechta lug'atlar va ensiklopediyalardagi «maqol» va «aytish» tushunchalarining talqinlarini taqqoslash asosida, ta'riflarning manbagan manbaga tafovutlari va lakonik, ammo shu bilan birga hamma narsani o'z ichiga oladigan aniq va aniq ta'rifning yo'qligi. bu maqollarning o'ziga xos xususiyatlari yaqqol ko'zga tashlanadi.

Rus folklorining taniqli yig'uvchisi A. N. Afanasyevning fikricha, rus tilining turli idiomalari, jumladan, maqol va matallar, maqol va hazillar og'zaki xalq nutqining shakllanishida alohida o'rin tutadi. Tilshunos olimning fikricha, til rivojlanib, o'zgarib borar ekan, xalq og'zaki ijodining kichik janrlari eng kam o'zgarishlarga uchragan, bu esa ajdodlarimiz xotirasi saqlanib qolganidan, ularning ko'p yillik tajribasi va donishmandligidan dalolat beradi [2].

Binobarin, rus tilidagi maqollar, xususan, maqol va maqollar xalqning madaniy va tarixiy asoslari bilan uzviy bog'liqdir. Maqollarning eng yorqin o'ziga xos xususiyatlari bu ularning tarbiyalash xususiyati va odamlarning ko'p asrlik tajribasini aks ettirishdir. Bu til birliklari to'g'ri va esda qolarli iboralar bo'lgani uchun ularning shakli bugungi kungacha imkon qadar saqlanib qolgan. Bu atamaning turli talqinlaridan kelib chiqqan holda, maqol biror narsa, hodisa yoki harakatni tasvirlash uchun xizmat qiluvchi ko'chma va ifodali xarakterdagi qisqa, to'liq bo'lmagan gapdir, degan xulosaga kelish o'rinli ko'rinadi.

Inson va uning xulq-atvori, tabiat hodisalari, tevarakatdagi har xil hodisalar haqida to'g'ri va ta'sirchan ta'rif bera oladigan maqoldir.

Folklor janri sifatidagi «maqol» va «so'z» tushunchalarining ravshanligini oshirish uchun chet ellik tadqiqotchilarning nuqtai nazariga murojaat qilish kerak. Turli tilshunos olimlar tomonidan yozilgan 15 bobdan iborat 2014-yilda ingliz tilidagi «Paremiologiya: Hikmatlarni o'rganish bo'yicha to'liq qo'llanma» alohida ilmiy qiziqish uyg'otadi.

Nashrning birinchi bobida nemis tilshunosi N.R.Norrik maqollar turli fanlar, jumladan, folklor, tilshunoslik va leksikografiyani o'rganish ob'ekti bo'lganiga e'tibor qaratadi. Shuning uchun ham maqollar turli nuqtai nazardan o'rganilib, xilma-xil tadqiqot an'analari ta'rif va qiyoslashni talab qiluvchi turli atamalarning keng doirasini yuzaga keltirdi [7].

Asosiy qism. Tilshunos va nemis professori Tamas Kispal maqolning muammoli xususiyatiga ishora qiladi va boshqa maqollar ko'pincha uning ta'rifiga to'g'ri kelishini ta'kidlaydi. Olim maqol tushunchasining o'zi prototip ekanligiga ishonchi komil, shuning uchun didaktik mazmundagi yoki elliptik tuzilishga ega bo'lgan metaforik va ritmik bo'lmagan gaplar ham maqol turkumiga kirishi mumkin.

Muallif ko'p hollarda maqollar to'plamida idiomalar va boshqa frazeologik birliklar mavjud degan xulosaga keladi.

Asosan maqollarni o'z ichiga olgan to'plamlar, ba'zilari bundan mustasno, ko'pincha ularning ma'nosi va qo'llanilishi haqida hech qanday ma'lumotga ega bo'lmagan oddiy ro'yxatlaridir.

Fransuz tadqiqotchisi Stefan Vielyard «Kirish: paremiografiyadan paremiologiyaga» maqolasida frantsuz tilida «maqol» atamasi polisemantik ekanligiga e'tibor qaratadi, chunki u bir vaqtning o'zida bir nechta gaplarni bildiradi. Muallif paremiologiya sohasida ko'plab tadqiqotlarga sabab bo'lgan turli xil maqollarni (maqol, maqol, maksim, maksim, apotegma va boshqalar) ta'kidlaydi [7].

Bugungi kunda ham har bir tilda maqol va shu kabi paremiologik birliklarni topishingiz mumkin. Ular ona tilida so'zlashuvchilar tomonidan og'zaki va yozma nutqda qo'llaniladi: masalan, yaqinlar va hamkasblar bilan kundalik muloqotda, adabiy, musiqa va kino asarlarida, radio va televideniya va Internetda. Maqollar kattalar ham, bolalar ham ogohlantirish yoki hazil qilish, shaxsni yoki uning xarakterini to'g'ri tasvirlash, hayotiy vaziyatni rang-barang tasvirlash uchun ishlatiladi.

Mavjud tasniflash turlarini tahlil qilib, biz zamonaviy tilshunoslikda eng keng tarqalganlarini aniqlashimiz mumkin:

Alifbo tartibida tasniflash. Bu alfavit tartibida joylashtirish tamoyiliga asoslangan maqol iboralarni tartibga solishning eng qadimiy va eng oddiy usuli. Masalan, N. I. Tolstoy va I. V. Fedosovlarning to'plamlari va nashrlari shu asosda yaratilgan;

mos yozuvlar so'zlari bo'yicha tasniflash. Bu tamoyil maqollarni ko'chma ifodani tashkil etuvchi tayanch so'zlarga ko'ra taqsimlashga asoslanadi. Bu tasnifning kamchiligi shundaki, bitta maqolda bir nechta tayanch so'z bo'lishi mumkin va shu bilan turli semantik guruhlarga kiradi. Qo'llab-quvvatlovchi so'zlarga ko'ra, A. M. Jigulev, V. M. Mokienko va T. G. Nikitina asarlarining mazmuni joylashtirilgan;

monografik tasnif maqol va matallarning to'planish joyi yoki vaqtiga ko'ra qo'shilishiga asoslanadi. Agar tarixiy qiziqish birinchi o'ringa chiqsa, bu usul eng mos keladi. Monografik tasnifning salbiy tomonlari takrorlash va materialning mantiqiy tuzilishining yo'qligi;

genetik tasnif materialni kelib chiqishi bo'yicha taqsimlaydi. Asl til va uni yaratgan odamlarga alohida e'tibor beriladi. Genetika tushunchasi monografik tushuncha bilan kesishadi, uning kamchiliklarini takrorlaydi

V. M. Mokienko lug'ati shu tizim yordamida yaratilgan.

Maqollarni mavzuga oid tasniflashda gap mavzulariga bo'linishi asos qilib olingan. Ushbu guruhlash tizimi eng keng tarqalgan va paremiologlar orasida qo'llaniladi. V.I.Dahl, A.S.Spirin va V.I.Ziminlarning ishlari yorqin misoldir. Shuni ta'kidlash kerakki, ushbu tasnifning ma'lum kamchiliklari mavjud. Masalan, ba'zi maqol va matallar bir nechta mavzular bilan tavsiflanadi va ularni bitta bo'limga bo'lish mumkin emas. Bundan tashqari, lug'at tuzuvchisi maqollarni mavzu bo'yicha mustaqil ravishda tarqatadi, shuning uchun uning individual tanlovi har doim ham o'quvchi tomonidan taxmin qilinmaydi [8].

G. L. Permyakov har bir tizimning ijobiy va salbiy tomonlari borligiga ishonch hosil qiladi, ammo ularning hech biri maqollarning tabiatiga asoslanmagan. Tadqiqotchining fikricha, maqol va matallarning mohiyatini to'g'ri aniqlash uchun ularga til hodisasi, tafakkur hodisasi va xalq og'zaki ijodi hodisasi sifatida qarash kerak. Birinchidan, u maqol va matallarni boshqa frazeologik birliklardan farqlash maqsadida talqinini taklif qiladi.

Tasniflashning bunday turi mantiqiy-semiotik, juft so'z birliklari esa o'zgarimas mavzuli juftliklar deb atalar edi. Bunday juftliklar qatoriga «Yaxshi - Yomon», «Boy - Kambag'al», «Oziq - Och», «Ko'p - Kichkina» va boshqalar kiradi [8]. Masalan, «Bobolar qiyinchilikni bilmas, nevaralar

azobi ko'p bo'lgan" [9] maqolining mavzusi oila, muammo emas va hokazo emas, balki "O'tmish – kelajak" o'zgarimas juftligidir. Keyinchalik, muallif o'zgarimas juftlarning to'liq ro'yxatiga e'tibor qaratadi, ularning har birini aniq ajratib turadi. Masalan, "Boshlanishi – oxiri" narsalarning boshlanishi va oxiri, tug'ilish va o'lim, faslning boshlanishi va oxiri, kun haqida: "Hamma narsa non va o'lim atrofida aylanadi" degan ingliz maqolida. «Kuchli - zaif» kuchli va zaif narsalar haqida, shuningdek, kuchli va ahamiyatsiz odamlar haqida: «Parler est bien, mais faire est encore mieux» degan frantsuz maqoliga ko'ra. «Mavjud - kirish mumkin emas» - oson yoki aksincha, olish qiyin bo'lgan narsalar haqida: «Bir kambag'al yigit buzilib ketdi: u qizga mis uzuk sotib oldi.»

Maqol va matallar bajaradigan vazifalarni o'rganishdan oldin ularning til tizimidagi o'rni aniqlash kerak. Tilshunos va paremiolog O. S. Anisimova "Maqolning til-nutq tizimidagi o'rni" maqolasida maqollarning til-nutq tizimiga mansubligiga oid to'rtta yondashuvni atroflicha o'rganib chiqdi. Tadqiqotchi quyidagi guruhlarini aniqlaydi:

- 1) supralingvistik semiotik darajali maqollar;
- 2) paremiologik darajadagi maqollar;
- 3) maqollar kommunikativ frazeologik birliklar sifatida;

- 4) maqollar til birliklari va nutq birliklari sifatida [1].

So'ngra muallif har bir yondashuvga to'xtalib, u yoki bu nuqtai nazarga amal qilgan tilshunoslarning misollarini keltiradi. Shunday qilib, M.A.Cherkasskiy ifoda rejasi va mazmun rejasi o'rtasidagi tafovut tufayli maqollar tildan yuqori semiotik darajaga kiradi, deb ta'kidlagan. Paremiolog G.L.Permiyakov maqollarni tilning paremiologik darajasiga bog'lagan, bu boshqa barcha darajalardan yuqori. Nihoyat, O. S. Anisimova maqollarning til-nutq tizimiga mansubligi haqida A. G. Grigoryan va G. D. Sidorkovanning nuqtai nazariga qo'shiladi. Ularning gipotezasi maqollarning til birliklari - frazeologik birliklar, shuningdek nutq birliklari - matnlar sifatida namoyon bo'lishi va shu bilan ularning funktsiyalarini birlashtirganligi bilan izohlanadi [1].

Maqollardagi funktsiyalarning bajarilishini ko'rsatadigan misollar sifatida biz rus, ingliz va frantsuz tillarining turli to'plamlaridan V. I. Kogut [6], S. S. Kuzmin [7], Gregori Titelman, V.S. Modestov [kabi maqollarni tanladik. 8] va V.M.Mokienko [9], O. S. Anisimova ta'kidlaydiki, eng katta ahamiyatga ega bo'lgan kognitiv yoki gnoseologik funktsiya, buning yordamida maqollar odamga atrofda voqelikni tushunishga yordam beradi. «On connaît l'ami dans le besoin». – «Do'st qiyinchilikda bilinadi» [6].

Keyinchalik, maqolning asosiy maqsadi - ob'ektiv ma'lumotlar, ko'p asrlik tajriba va to'plangan donolikdan foydalanish orqali insonga kerakli ta'sir ko'rsatish bilan bog'liq bo'lgan kommunikativ funktsiya ta'kidlangan. «Don't count your chickens before they hatch». – «Tovuqlaringizni tuxumdan chiqmasdan oldin hisoblamang» [7].

Xulosa. Maqollar kommunikativ funktsiyani bajarib, odamlarning xulq-atvoriga ta'sir ko'rsatadigan ijtimoiy

funksiyani ham amalga oshiradi, bu jamiyatni tartibga solish va odamlarga nasihat qilish imkonini beradi. «Repos est demi-vie». – «Hech narsasiz yashash osmonni chekishdir» [8].

Maqollar bajaradigan so'nggi vazifa madaniy vazifa bo'lib, buni har bir maqolda xalqning o'ziga xos xususiyatlari, mentaliteti, e'tiqodi, turmush tarzining aks etishi bilan izohlash mumkin. Maqollarda xalqning ko'p yillik tajribasi, yillar davomida o'tib kelgan donoligi mavjud. «God helps those who help themselves». – «Xudoga ishonib, lekin o'zingiz xato qilmang» [1].

Keling, O. S. Anisimova ta'kidlagan maqollarda amalga oshiriladigan to'rtta nutq funktsiyasini ko'rsatamiz:

1) nominativ - paremiyada fikrlash ob'ektini o'rnatishga imkon beradi («Olma hech qachon daraxtdan uzoqqa tushmaydi.» - «Olma daraxtdan uzoqqa tushmaydi» [6]);

2) hissiy-ixtiyoriy - inson his-tuyg'ulari va his-tuyg'ularining namoyon bo'lishi uchun mas'uldir («Va'dani tanladi, to'g'rini tanladi» - «Va'da qilingan - bajar!» [8]);

3) signal berish - harakatga undaydi yoki aksincha ogohlantiradi («Dans le doute, abstiens-toi!» - «Agar shubhangiz bo'lsa, tiyil!» [6]);

4) etnik - suhbatdoshning madaniy va etnik xususiyatlari haqida ma'lumot beradi («Rus uchun sog'lom narsa - nemis uchun o'lim» [3].

Tilshunos-paremiolog O. S. Anisimova maqollarning keng va tez-tez qo'llanilganligi sababli ularning ma'lumotlar mazmuni ahamiyatsizligini ta'kidlaydi. Tadqiqotchi, ammo ma'lumotlarning etishmasligi maqol iboralarida amalga oshiriladigan bir qator pragmatik funktsiyalar bilan qoplanishiga ishonch hosil qiladi. Ushbu pragmatik funktsiyalar I. Yu. Moiseeva va E. V. Chudinaning «Maqol va maqollarning pragmatik funktsiyalari» tadqiqotida batafsil tavsiflangan. Tilshunoslar maqol va matallarning "pragmatik zaryadlangan" gaplar sifatida uchta pragmatik vazifasiga e'tibor berishadi.

1) Diqqatning urg'usi: neytral lug'at fonida tarbiyalovchi xarakterdagi obrazli iboralardan foydalanish so'zlovchiga nutq ta'sirini kuchaytirishga imkon beradi.

2) Muloqot jarayoni uchun zarur bo'lgan nutq elementlarini aniqlash: diqqatni urg'ulash funktsiyasi bilan bog'liqlik mavjud, chunki maqollarning asosiy xususiyatlari birinchi o'ringa chiqadi.

3) Axborotni siqish: ixchamligi va metaforasi tufayli maqol va maqollar to'g'ri tuzilgan fikrni qabul qiluvchiga ixcham shaklda etkazish imkonini beradi [1].

Yuqoridagilarni umumlashtirib, maqol va matallar lingvistik va nutqiy funktsiyalarni amalga oshirganligi sababli til-nutq tizimiga tegishli degan xulosaga kelishimiz mumkin. Maqol paremiyalarining xilma-xilligini tasniflash uchun turli tilshunos-paremiologlar o'z asarlarida qo'llagan guruhlarining har xil turlari mavjud. Sovet olimi G.L.Permiyakovning hissasini eslatib o'tmaslik mumkin emas, uning o'zgarimas tematik juftliklar bo'yicha tasnifi mahalliy va xorijiy ilmiy doiralarda alohida ahamiyatga ega.

ADABIYOTLAR

1. Anisimova, O. S. Maqolning til-nutq tizimidagi o'rni [Elektron resurs]: XXI asr o'qituvchisi. 2013 yil. № 3. / O. S. Anisimova. – Kirish rejimi: [www.url: https://cyberleninka.ru/article/n/mesto-poslovitsy-v-sisteme-yazyk-rech](https://cyberleninka.ru/article/n/mesto-poslovitsy-v-sisteme-yazyk-rech). - 2019 yil 20 noyabr.
2. Dal, V. I. Rus xalqining maqollari [Elektron resurs]: V. I. Dal. – M.: Rus kitobi, 2003. – Kirish rejimi: [www.url: https://dslov.ru/txt/t81.htm](https://dslov.ru/txt/t81.htm). – 14.03.2020.
3. Katta Sovet Entsiklopediyasi [Elektron resurs]. – Kirish rejimi: [www.url: http://biblioclub.ru/?dict_id=63&page=dict](http://biblioclub.ru/?dict_id=63&page=dict). - 2019 yil 25 noyabr.
4. Garsia-Kaseles, K. K. Ingliz va rus maqollarining o'zaro bog'liqligi. Ikki tilli tarjimaning ba'zi xususiyatlari [Elektron resurs]: RUDN universiteti axborotnomasi. Seriya: Tilshunoslik. 2012. 1-son / Konchita Karlovna Garsiya-Kaseles. – Kirish rejimi: [www.url: https://cyberleninka.ru/article/n/korrelyatsiya-angliyskiy-i-russkiy-poslovits-nekotorye-osobennosti-bilingvalnogo-perevoda](https://cyberleninka.ru/article/n/korrelyatsiya-angliyskiy-i-russkiy-poslovits-nekotorye-osobennosti-bilingvalnogo-perevoda). - 2019 yil 24 noyabr.

5. Kogut, V. I. Proverbs et dictons de France et leurs equivalents russes: Fransuz maqollari va maqollari va ularning ruscha ekvivalentlari: Fransuz maqollari va matallari lug'ati [Matn]: V. I. Kogut. – Sankt-Peterburg: “Antologiya” nashriyoti, 2015. – 240 b.
6. Kuzmin, S. S. Maqol va matallarning ruscha-inglizcha lug'ati [Matn]: S. S. Kuzmin. – M.: Rus tili, 2001. – 776 b.
7. Modestov V. S. [14 Modestov, V. S. Ingliz maqollari va maqollari va ularning ruscha ekvivalentlari [Matn]: V. S. Modestov - Rostov.: Media, 2007.
8. Mokienko, V. M. Zamonaviy paremiologiya (lingvistik jihatlar) [Elektron resurs]: MIRS. 2010. No 3 / Valeriy Mixaylovich Mokienko. – Kirish rejimi: [www.url: https://cyberleninka.ru/article/n/sovremennaya-paremiologiya-lingvisticheskie-aspekty](https://cyberleninka.ru/article/n/sovremennaya-paremiologiya-lingvisticheskie-aspekty). - 2019 yil 25 noyabr.